

"Dünya dârü'l-hikmet, âhîret dârü'l-kudret olduğundan, dünyada Hakîm, Mürettib, Mürebbi gibi çok isimlerin iktizasıyla dünyada icad-ı eşya bir derece tedrici ve zaman ile olması hikmet-i Rabbaniyenin muktezasıyla olmuş." Açar mısınız?

Terbiye, "bir şeyi ilk noktasından başlatarak kademeli şekilde en son kemal noktasına getirmek" demektir. Cenab-ı Hak'ın **Rab** ismi "**terbiye eden**" manasına gelir. Allah Rabbü'l alemîndir. Kainatı altı günde, yani altı devrede yaratmıştır. Bu altı devre, İlahi terbiyenin ana safhalarını ifade eder.

Bu dünyada **hikmet** daha hakimdir. Ahirette ise **kudret** daha hakim olacak, büyütme, yetiştirme olmaksızın her şey bir anda meydana gelecektir.

Soruyla ilgili yazı:

HİKMET DÜNYASI

Semavat ve arz altı devrede, safha safha yaratılmış. Ve sonunda şu gördüğümüz harikalar harikası kâinat çıkmış ortaya. Onun yaratılışındaki bu hikmet tecellisi ondaki hadiselerde de kendini göstermiş. Gece birden kaplamamış yeryüzünü; gündüz de âniden gelmemiş. Gecedен seher vaktine geçilmiş ve onu güneşin doğuşu takip etmiş. Daha sonra güneşin yine yavaş yavaş yükselmesiyle öğle vaktine erişilmiş, onu da o bereketli ikinci vakti takip etmiş ve sonunda gurup. Gündüz âniden gelse, gece birden bastırsaydı ne seherden söz edebilirdik, ne öğleden, ne ikindiden.

Bu hikmetli yaratılış, bitkiler âleminde de hüküm sürmüştü. Çekirdekte İlâhî bir sanat ve hikmet gizli. Koca ağacın bütün programı o küçücük âlemde kader kâlemiyle çizilmiş. Ondaki, genetik şifre ilim adamlarını hayretler içinde bırakan bir mükemmellikte ve yine onları çaresiz kılacak kadar derin sırlarla dolu.

Çekirdeğin açılması apayrı bir harika. **Fettah isminin tecellisi**. Yerin çekimine rağmen yukarıya doğru başlayan hikmetli ve intizamlı yürüyüş. Derken fidan devresine erişir. Boy atma ve kalınlaşma devreleri ve sonunda çiçek açıp meyve verme... Her meyvenin de büyümesi, kemâle ermesi ve o yumuşak meyveden sert çekirdeklerin süzülmesi yine birden bire değil, safhalar hâlinde gerçekleşmekte. Her safhası ilim ve hikmetle yürütülen bu akıl almaz faaliyetler, yeryüzünü değişik tablolarla doldurur ve fikir ehlini bu İlâhî sanatlara hayran bırakır.

Dünyada hikmet, âhîrette ise kudret hâkim. Dünya kudret âlemi olsaydı, şu

---

muhteşem kâinat altı gün, yani altı devre yerine bir anda yaratılacaktı. Ondaki ağaçlar da bir anda bitecek ve son şekliyle boy göstereceklerdi. O zaman yukarıda sıraladığımız İlâhî sanat eserleri de vücut bulmayacaklardı. Çekirdekler âlemi, yoklukta kalacak, açılmaları, büyümeleri, fidan olmaları gerçekleşmeyecekti. Çekirdekler olmayınca, haliyle, yumurtalar ve nutfeler âlemi de yoklukta kurtulamayacaklar, bu âleme gelip, taşıdıkları Rabbanî sanatları sergilemekten mahrum kalacaklardı.

Fidanlar olmayınca bebekler de, kuzular da, buzağular da olmayacaktı. Binlerce sanat bire inecek, yüzlerce güzellik ortadan kaybolacaktı. Terbiye ve tedbir fiillerinin tecellileri görülmeyecek, sadece ibda ve icad fiillerinin mahsulleri, âlemde boy gösterecekti. İlâhî hikmet buna müsaade etmedi ve kâinatı bir anda yaratmak yerine altı devrede inşa etmeyi takdir buyurdu.

Meselenin insana bakan bir yönünü kısaca hatırlatmak isteriz: Kâinat bir anda yaratılsaydı insan da bir anda yaratılacak ve kemâl yaş kırk olduğuna göre, dünyamız kırk yaşında ilkokul talebeleriyle dolacaktı. **Âhirette hikmet yerine kudret hâkim olacak.** Otuz gün çalışan bir memurun, maaşını bir anda alması gibi, dünya imtihanını kazanan mü'minlere de dereceleri bir anda verilecek ve cennetten kâmil bir insan olarak istifade edecekler. Zaman çekilecek aradan.

Bekleme diye bir şey olmayacak; her arzu edilen anında yaratılacak. Bedenler latifleşecek, nuranileşecek. Bir anda birkaç mekânda bulunmak, ayrı sohbetlere iştirak etmek, farklı nimetleri tatmak mümkün olacak. Devre devre yaratılan âlemde, safha safha halkedilen insan, zaman nehrinde yavaş yavaş akan mahlûkattaki hadsiz hikmet tecellilerini seyretmesine mükâfat olarak orada, kudret tecellilerini ebediyyen seyir ve o tecellilerden aralıksız istifade edecek.

(Prof. Dr. Alâaddin BAŞAR)